

ACC. N:R. M. 15290:1-3.

Landskap: Skåne Upptecknare: Mättyás Leabo, Lund
Härad: Ljunns Berättare: Anders Österlin
Socken: J. Killie Berättarens yrke: smedmästare
Uppteckningsår: 1961 Född år 1880 i Killie

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

I meden. s. 1-3.

LUF III

Många tycket om smedyrket för det var mera livligt yrke. De var lärpogar i tre år och fick lön 125 kronor för tre år. Jag är född 1880 här i Vilie. Jag blev smed för att min far var också smed och arbetade hos honom i 20 år. Jag var ett år gesäll och sedan gårdsmed 12 år. Och sedan blev min far gammal så att han kunde inte sköta smedjan och han bad mig komma hem och hjälpa honom. Jag köpte smedjan från honom. Jag hade dem smedjan i 30 år.

Den gårdsmedjan jag arbetade var inte så stor: ^{(gården var} bara 500 tunland. Därför behövde jag ingen hjälp där, ~~man~~ kunde sköta allting ensam. Jag ^{hade} 15-16 hästar att hålla med skor. Det var ingen tillverkning av redskap, det var bara höstskoning och reparationer. Jag hade 5 kronor i veckan och jag hade säd vissa kilo i månaden, det var 50 kilo. Då hade man en gris. Då fick man julabrand, det bestod av torv, kol hade man inte. Men när jag hade varit där en tid så fick jag 10 kronor i veckan. Smedjan var liten och var inte heller bra utrustad. Jag hade där en ambolt ett skruvstycke, en bormaskin, gängklubbar, kilar. Materialet fick jag från gården: jag skrev upp vad jag behövde: kol, järn. Vi gjorde bara gårdens arbete. T.o.m. jag fick hjälpa till vid hösta tiden, det var trevligt att få komma ut. För min del hade jag bättre där än sedan jag fick mitt eget. Därför att där var det inte något jäkt och jag fick göra hur ville. Man säger att man råder själv när man har sitt eget men det gör man inte. För att det står där alltid någon och ber att jag skall ha den och den. Den skall vara klåt till morgon. Det var aldrig någon frågan om medan jag var gårdsmed. Jag började klockan sju där och vid höstatiden slutade klockan 8. Jag hade en och halv timme på middag. Men sedan den ändrades: vi slutade klockan 6. Det var mycket längre arbetstid i min egen smedja. Då började jag på morgnarna klockan halv sju och skodde hästar - synnerhet när det var regnväder. De kom och knackade på fönstret.

*hög gårds-
smedjan i
Vilie m. 3
Jan. 7.*

Då hade man inte stålade hästskor utan man fick själv stå och ståla på kvällarna. Man köpte stångsstål: en tum tre-åttadel. Jag hade 150 hästar att sko: en häst skodde jag i regel fyra gånger om året. Jag har aldrig hållit upp själv. Betalningen: jag har skrivit nyårsräkning. Man fick skriva upp allt man hade gjort under årets lopp. Man skrev upp varje dag: jag skrev upp varje dag på en tavla och sedan skrev om i en bok. Bönderna ville pruta ner räkningen.

Jag handlade i Tomelilla. Järnhandlarna kom också resande och köpte man av dem. Man köpte ganska mycket efter nyår. Det räckte inte för hela året så att man fick köpa emellan. I min tid skickade järnhandlare alltid ut järnet med bil, men förut kom järnet med tåg. Då fick hämta smeden från stationen.

Alla som arbetade på en smedjan fick de mat där. På morgonen fick de först kaffe: inte bröd, sedan klockan 8 skulle de få frukost: den var alltid sil och potatis. Sedan fick de middag: den var ju lagad middag. Den var soppa kokt för det mesta för röktfläsk och potatis och morrötter. De kokte så mycket att de skulle stå på två dagar. Nästa gång fick man ärter i stället för morrötter. Bruna bönor också skulle vara för två dagar. Den var smedens fru som lagade maten. Hon hade alltid mycket att göra. På eftermiddag fick de kaffe igen. Klockan fem fick de grovt bröd ner i smedjan. På kvällen fick de bröd.

Hemma låg lärpågarna och gesäller däruppe på loftet. Men hur de hade hos andra det vet inte jag. Men det vet jag att de inte eldade. De skulle tvätta sig varje kväll i smedjan i en tråg. De arbetade 14 timmar varje dag så att de var glada att få vara hemma. Men på lördagskvällarna slutade de klockan 7. Så skulle de städa i verkstaden och fick de lov att fuska. De kunde tjäna en tioöring eller 25 öring. De kunde göra ett knivsblad. De gjorde bara småsaker. De fick inte

arbeta alltför länge, de fick sluta vid 10 tiden. De kunde inte heller för de inte hade ljus. I smedjan hade vi ingen lampa ljuset kom från fyren. Man såg bra vid fyren, på andra ställen arbetade man inte bara vid fyren på kvällarna. Man stod inte vid filbänken på kvällen. Om de var fyra man i verkstaden då hade man två eldar.

På kvällarna kom drängar till smedjan, men inga pigor. Då skulle man se vilken som var starkast. Då ställde man släggan på ambolten och ta därifrån med rak arm. Från marken var inte farligt att gå upp men från ambolten var det värre. Den som starkst den hängde en hästsko på släggan. De skulle kyssa släggan också. De gjorde bara drängerna medan smeden arbetade.